

REFERÈNCIES I CITACIONS BIBLIOGRÀFIQUES

Criteris de redacció

PARLAMENT DE CATALUNYA
Direcció d'Estudis Parlamentaris
Serveis d'Assessorament Lingüístic

2012

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ	4
1.1. Definició de <i>referència bibliogràfica</i> i <i>citació bibliogràfica</i>	4
1.2. Seguiment de la norma ISO 690:2010	4
2. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	5
A) REGLES GENERALS	5
2.1. Fonts d'informació i de transcripció	5
2.1.1. Principi de fidelitat: referències descriptives.	5
2.1.2. Llengua	5
2.2. Elements de la referència	5
2.2.1. Responsabilitat principal o autoria	5
2.2.2. Títol	6
2.2.3. Tipus de material i suport	6
2.2.4. Edició	6
2.2.5. Publicació	6
2.2.6. Descripció física	7
2.2.7. Designació numèrica i cronològica	7
2.2.8. Col·lecció	7
2.2.9. Número internacional normalitzat	7
2.2.10. Informació addicional.....	7
2.3. Puntuació i convencions tipogràfiques	7
2.3.1. Ús del punt	7
2.3.2. Ús dels dos punts	8
2.3.3. Ús de la coma	8
2.3.4. Ús del punt i coma.....	8
2.3.5. Ús de majúscules i minúscules.....	8
2.3.6. Ús de la cursiva.....	9
2.3.7. Ús de les cometes	9
2.3.8. Altres qüestions relatives a la puntuació.....	9
2.3.9. Llista d'abreviatures més habituals en les referències bibliogràfiques	10
2.3.10. Llista de correspondències entre les diferents llengües de les abreviatures més freqüents	10
2.4. Ordenació de les referències	10
2.4.1. Ordre alfabètic.....	10
2.4.2. El sistema d'ordenació «nom i data»	12

2.5. Fonts electròniques.....	12
B) ESQUEMES PER TIPUS DE DOCUMENT.....	13
3.1. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES PER A DOCUMENTS IMPRESOS I MATERIAL NO-LLIBRE	14
3.1.1. Esquema de monografia	14
3.1.2. Esquema d'una part de monografia	15
3.1.3. Esquema d'una publicació en sèrie.....	15
3.1.4. Esquema d'una part de publicació en sèrie.....	16
3.1.5. Esquema de material no-llibre.....	17
3.2. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES PER A RECURSOS ELECTRÒNICS	17
3.2.1. Esquema de recurs electrònic monogràfic	17
3.2.2. Esquema de part de recursos electrònics monogràfics	18
3.2.3. Esquema de recursos electrònics en sèrie.....	19
3.2.4. Esquema de part de recursos electrònics en sèrie.....	19
4. CITACIONS BIBLIOGRÀFIQUES	20
5. BIBLIOGRAFIA CONSULTADA	20

REFERÈNCIES I CITACIONS BIBLIOGRÀFIQUES

Criteris de redacció

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquests criteris és dotar el Parlament de Catalunya d'unes pautes que permetin donar coherència a l'elaboració de bibliografies.

El document presenta de manera succinta els principis que regeixen aquests criteris i les regles generals que cal seguir per a la redacció de les referències i les citacions bibliogràfiques.

1.1. Definició de *referència bibliogràfica* i *citació bibliogràfica*

S'entén per *referència bibliogràfica* el conjunt de dades ordenades que descriuen de manera precisa i suficient les fonts d'informació que componen una bibliografia i que permeten identificar un document o les seves parts; quan aquestes referències formen part d'una nota o estan a l'interior d'un text, solen ser abreujades i reben el nom de *citació bibliogràfica*.¹

1.2. Seguiment de la norma ISO 690:2010

Aquests criteris segueixen la norma internacional ISO 690:2010, que és el marc internacional per a la redacció de referències i citacions bibliogràfiques de fonts impreses i electròniques.

Atesa la diversitat de criteris existents en l'entorn institucional i acadèmic, per tal d'evitar incoherències, hem decidit respectar les recomanacions de la norma ISO, els elements que fixa i l'ordre en què recomana de presentar-los. Aquesta decisió implica, de vegades, renunciar a maneres de fer habituals en el nostre entorn, però ens acosta a la dita norma, que té caràcter internacional.

Pel que fa a la descripció del document que s'està referenciant, que la norma ISO recomana de fer de manera completa, n'hi ha prou a consignar els elements disponibles i suficients per a poder-lo identificar correctament.

Quant a l'ordre dels elements de les referències, hem alterat el que fixa la norma ISO pel que fa a la data de consulta dels recursos electrònics, que recomanem de posar al final, darrere de l'adreça.

¹ Vegeu l'apartat «4. Citacions bibliogràfiques».

2. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

A) REGLES GENERALS

2.1. Fonts d'informació i de transcripció

2.1.1. Principi de fidelitat: referències descriptives.

– La font principal d'informació per a redactar la referència és el document que s'està referenciant. Tota informació extreta d'altres fonts s'ha d'indicar entre claudàtors.

2.1.2. Llengua

– Els elements de la referència bibliogràfica s'han de transcriure en la llengua del document que s'està referenciant, llevat de la informació obtinguda de fora del document, que s'ha de donar en la llengua del text on s'inclou la bibliografia.

3ème éd. Geneva

Estudio de campo: lenguaje de las normas. Comisión para la Modernización del Lenguaje Jurídico. Salvador Gutiérrez Ordóñez (dir.). Madrid: **Ministerio de Justicia**, 2011. **1 fitxer pdf** (53 p.)

– No cal consignar tots els elements que poden ser utilitzats en descriure el document font², llevat que calgui fer-ho per evitar una ambigüitat que provocaria confusió sobre la identitat del document o entre dos o més documents similars.³

Arias Abellán, María Dolores. «La ordenación jurídica de los recursos financieros en el Estatuto de Autonomía de Catalunya». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*. Núm. 6 (abril 2008), p. 125-160

2.2. Elements de la referència

2.2.1. Responsabilitat principal o autoria

– El primer element d'una referència és la responsabilitat principal, que normalment és l'autor.

– D'acord amb les *Regles angloamericanes de catalogació (AACR2)*⁴, una entitat pot ser considerada responsable principal quan la publicació reflecteix el seu pensament o activitat col·lectiva o quan es tracta de documents administratius; si l'entitat és una administració pública, utilitzem el nom oficial si és d'ús corrent.

– Quan no es pot determinar la responsabilitat principal, el primer element de la referència és el títol i no es fa servir AAVV ni *Anònim*.

– Quan dues o tres persones comparteixen la responsabilitat principal de l'obra, s'anoten totes en ordre invers (cognom i nom) separades per punt i coma i espai.

SÁNCHEZ, Francisco; NOLTE, Detlef; LLANOS, Mariana

² S'entén per *document font* la publicació (llibre, publicació en sèrie, enregistrament sonor, etc.) que conté una part component (*Pautes per a l'aplicació de les ISBD a la descripció de parts components*, p. 2).

³ *Pautes per a l'aplicació de les ISBD a la descripció de parts components*, p. 13

⁴ *Regles angloamericanes de catalogació*, 2008, capítol 24

- Si hi ha més de tres autors, se'n cita un –generalment el primer en els crèdits de l'obra– i a continuació es posa l'expressió llatina abreujada [et al.], entre claudàtors.
- En el cas d'obres col·lectives, els noms d'editors literaris o científics es poden tractar com a responsables principals i s'afegeix entre parèntesis l'abreviatura de la funció (ed., coord., etc.).
- Si hi ha més d'una obra d'un mateix autor, a partir de la segona obra substituïm les dades de l'autor o autors per un guió llarg seguit d'un espai.
- Si el nom de l'autor apareix escrit de maneres diferents en els documents referenciats (amb un i dos cognoms, amb i sense la conjunció *i* entre cognoms), se'n tria una forma i se'n consignen els documents tots junts.
- Si es volen referenciar les responsabilitats secundàries, aquestes es consignen després del títol.
- En general, el punt d'accés⁵ dels textos legals és l'àmbit territorial d'aplicació de la norma. Aquest nom geogràfic (país, regió, ciutat, etc.) s'escriu en la llengua del document en què s'insereix la referència bibliogràfica.

CATALUNYA. «Llei 34/2010, de l'1 d'octubre, de regulació de les festes tradicionals amb bous». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Núm. 5731 (8 octubre 2010), p. 73844-73856

2.2.2. Títol

- Els títols de les parts d'una obra (capítols, articles i altres) van entre cometes dobles. Si el títol de la part d'una obra inclou un altre títol, aquest s'anota entre cometes simples.
- El títol de l'obra (font) que conté la part va precedit del mot **En** seguit de dos punts. Aquest nexa no és necessari per a les contribucions de publicacions en sèrie.

2.2.3. Tipus de material i suport

- La designació del tipus de material o suport es fa constar sempre que no correspongui a fonts impreses.

2.2.4. Edició

- Es consigna a partir de la segona edició. Només es fa referència a una primera edició si aquesta va qualificada: **1a ed. rev. i actualitzada**

2.2.5. Publicació

- Inclou les dades relatives al lloc de publicació, l'editorial o responsable de l'edició i la data.

⁵ Anomenem *punt d'accés* el primer element de la referència bibliogràfica, que sol anar destacat amb majúscules o versaletes (llevat que la referència comenci directament pel títol de la publicació).

2.2.6. Descripció física

– *Extensió de la publicació.* Tot i que és un element optatiu, es recomana de consignar el nombre total de pàgines de la publicació.

2.2.7. Designació numèrica i cronològica

– Cal identificar una publicació en sèrie amb la designació numèrica i la cronològica en l'ordre següent: **Època, volum, número (mes any)**

2.2.8. Col·lecció

– El nom de la col·lecció i el número s'escriuen entre parèntesis, amb les inicials dels substantius i adjectius amb majúscules, i amb punt i coma entre el nom i el número:

(Textos Legislatius; 175)

2.2.9. Número internacional normalitzat

– Si el document facilita el número d'ISBN o ISSN o equivalent, aquest s'anota en la referència.

2.2.10. Informació addicional

– Consignem al final de la referència, i entre claudàtors, qualsevol informació accessòria que vulguem destacar.

Norme internationale ISO 690: information et documentation. Principes directeurs pour la rédaction des références bibliographiques et des citations des ressources d'information. 3ème éd. Geneva: ISO, 2010. V, 42 p. [Número de referència ISO 690:2010(F)]

2.3. Puntuació i convencions tipogràfiques

2.3.1. Ús del punt

– Emprem el punt per a separar els diferents blocs d'informació d'una referència bibliogràfica.

Responsables de l'obra. [] Títol de l'obra. [] Núm. d'edició. [] Edició. []
Descripció física. [] (Col·lecció). [] Número internacional normalitzat. []
[Informació addicional]

– No cal acabar les referències bibliogràfiques amb punt final.

– Separem amb un punt els següents elements d'una referència bibliogràfica:⁶

*Organisme o institució i
organisme subordinat o
departament responsable
de l'edició*

Parlament de Catalunya. [] Serveis d'Assessorament Lingüístic
Departament de Justícia. [] Generalitat de Catalunya

⁶ *Bibliografia: criteris de presentació en els treballs terminològics*, Termcat, 2009, p. 14

2.3.2. Ús dels dos punts

- Separem amb dos punts els següents elements d'una referència bibliogràfica:

Títol: subtítol

Lloc d'edició: Editorial

Editorial responsable de l'edició 1: Editorial responsable de l'edició 2: Editorial responsable de l'edició 3

Títol i subtítol Manual d'estil: la redacció i l'edició de textos.

Lloc d'edició i editorial Vic: Eumo;

Editorials o responsables de l'edició Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2007

2.3.3. Ús de la coma

- Separem amb una coma l'editor de l'any de publicació:

Universitat Pompeu Fabra, 2007

- Separem amb una coma els elements de la designació numèrica d'una publicació en sèrie:

II època, núm. 42

2.3.4. Ús del punt i coma

- Separem amb punt i coma les dues o tres persones que comparteixen la responsabilitat principal de l'obra.

SÁNCHEZ, Francisco; NOLTE, Detlef; LLANOS, Mariana.

- Separem amb punt i coma el nom de la col·lecció del número.

(Testimonis Parlamentaris: 19)

- Separem amb punt i coma els llocs de publicació, si n'hi ha més d'un.

Vic: Eumo; Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra

2.3.5. Ús de majúscules i minúscules

- En general, cal respectar el criteri d'ús de majúscules i minúscules de la llengua del document en què s'anota la informació bibliogràfica (per exemple, en espanyol i en català només s'escriuen amb majúscula els noms propis de persones i entitats, els noms de lloc i els títols de publicacions periòdiques i col·leccions; en anglès també van amb majúscula els mesos de l'any i els derivats de noms geogràfics; en alemany s'escriuen amb majúscula tots els substantius).

- Quan el subtítol, segons l'*ISBD (M)*, es pot tractar com a títol dependent, l'escrivim després de punt i, per tant, amb majúscula inicial. Quan es tracta d'una informació

complementària del títol, cada unitat d'informació va precedida de dos punts i amb minúscula inicial.⁷

Quadern de primària. Guia del professorat.

Diàleg amb eurodiputats: l'aplicació del principi de subsidiarietat

Societat, mitjans i política: drets i deures

Particularitats:

– Les inicials dels noms i adjectius que formen part dels noms de publicacions en sèrie i de col·leccions s'escriuen amb majúscules.

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya

En Primer Terme; 6. Criteris i Mètodes

– La majúscula o la versaleta s'utilitzen per marcar de manera ben visible el punt d'accés a la referència i s'aplica als cognoms dels autors o curadors o al nom dels ens responsables de la publicació que encapçalen el text de la referència. La tria entre majúscules o versaletes depèn de la finalitat de la bibliografia, el suport en què s'hagi de publicar o el tipus d'edició que se n'hagi de fer.

2.3.6. Ús de la cursiva

– La cursiva s'usa per als títols de publicacions, tant si són monografies com si són publicacions en sèrie (llevat que es tracti del títol d'una part del document font, *vid.* 2.3.7.).

ISBD (M): descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a publicacions monogràfiques.

Ítem: revista de biblioteconomia i documentació.

2.3.7. Ús de les cometes

– Van entre cometes els títols de parts components (capítols, seccions, etc.). Les cometes recomanades són les baixes («»).

2.3.8. Altres qüestions relatives a la puntuació

– Les referències s'escriuen en un únic bloc de text, justificat a tots dos costats i sense punts i a part (llevat que calgui forçar un punt i a part per qüestions d'edició en escriure una adreça d'Internet que generi línies amb espais molt oberts).

NO RECOMANAT:

Norme internationale ISO 690: information et documentation. Principes directeurs pour la rédaction des références bibliographiques et des citations des ressources d'information. 3ème éd. Geneva: ISO, 2010. V, 42 p. [Número de referència ISO 690:2010(F)]

RECOMANAT:

Norme internationale ISO 690: information et documentation. Principes directeurs pour la rédaction des références bibliographiques et des citations des ressources d'information. 3ème éd. Geneva: ISO, 2010. V, 42 p. [Número de referència ISO 690:2010(F)]

⁷ Segons les normes *ISBD (M) 1993*, p. 3-5, els subtítols es poden tractar com a títol dependent o com a informació complementària. El *títol dependent* és el títol que per ell mateix és insuficient per identificar una publicació i que necessita l'addició del títol comú. En són exemples els títols de secció, alguns títols de suplement i les subcol·leccions. La *informació complementària del títol* és la paraula, frase o grup de caràcters que apareix lligat i subordinat al títol de la publicació.

NO RECOMANAT:

RECOMANAT:

Les referències bibliogràfiques [en línia]. Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics.
 <<http://www.iecat.net/institucio/presidencia/ocal/criteris/indexcriteris.htm>> [consulta: 3 gener 2012]

Les referències bibliogràfiques [en línia]. Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics.
 <<http://www.iecat.net/institucio/presidencia/ocal/criteris/indexcriteris.htm>> [consulta: 3 gener 2012]

2.3.9. Llista d'abreviatures més habituals en les referències bibliogràfiques⁸

Terme	Abreviació	Terme	Abreviació
<i>actualitzada</i>	actual.	<i>facsimil</i>	facsim.
<i>ampliat, ampliada</i>	ampl.	<i>fascicle</i>	fasc.
<i>augmentat, augmentada</i>	augm.	<i>full, fulls</i>	f.
<i>blanc i negre</i>	b/n	<i>fotografia</i>	fot.
<i>capítol</i>	cap.	<i>gràfic, gràfics</i>	gráf.
<i>compilador, compiladora</i>	comp.	<i>il·lustració / il·lustrador, il·lustradora / il·lustrat</i>	il.
<i>coordinador, coordinadora</i>	coord.	<i>pàgina, pàgines</i>	p.
<i>corregit, corregida</i>	corr.	<i>prefaci</i>	pref.
<i>curador, curadora</i>	cur.	<i>pròleg</i>	pròl.
<i>direcció / director, directora</i>	dir.	<i>reimpressió</i>	reimpr.
<i>document</i>	doc.	<i>revisada</i>	rev.
<i>edició / editor, editora</i>	ed.	<i>suplement</i>	supl.
<i>edició original</i>	ed. orig.	<i>traducció / traductor</i>	trad.
<i>et alii / i altres</i>	et al.	<i>volum, volums</i>	v.

2.3.10. Llista de correspondències entre les diferents llengües de les abreviatures més freqüents⁹

	Català	Castellà	Francès	Anglès	Alemany
<i>edició</i>	ed.	ed.	éd.	ed.	Aufl.
<i>augmentada</i>	augm.	aum.	augm.	augm.	erg.
<i>corregida</i>	corr.	corr.	corr.	corr.	verb.
<i>número</i>	núm.	nº	Nº / nº	No.	Nr.
<i>reimpressió</i>	reimpr.	reimpr.	réimpr.	repr.	Abdr.
<i>revisada</i>	rev.	rev.	rev.	rev.	erw.

2.4. Ordenació de les referències

2.4.1. Ordre alfabètic

– En general, ordenem les llistes de bibliografia alfabèticament per la lletra inicial del primer element de les referències bibliogràfiques.¹⁰

⁸ Extret de l'apèndix B de «Citacions i referències de fonts bibliogràfiques i no bibliogràfiques: una proposta per a la revista *Ítem*» (Estivill; Urbano, 1994) i de *Bibliografia: criteris de presentació en els treballs terminològics*, Termcat, 2009.

⁹ *Bibliografia: criteris de presentació en els treballs terminològics*, Termcat, 2009, p. 22

¹⁰ No descartem el criteri d'ordenació cronològic, que pot interessar en bibliografies monogràfiques o d'un autor, però centrem aquests criteris en la descripció de l'ordenació alfabètica.

– Els cognoms, els títols i els ens s'han d'ordenar pel sistema discontinu, és a dir, mot a mot:¹¹

L'ordenació discontinua té en compte cada mot per separat.

Parlament **de** Catalunya
Parlament **de** Letònia
Parlament **del** Quebec
Parlament **E**uropeu

Puig, Teresa
Puig i Godes, Felip
Puigcercós i Boixassa, Joan
Puigdemont i Casamajó, Carles

ISBD (M): descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a publicacions monogràfiques.

ISBD (NBM): descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a materials no-llibre.

En el cas dels noms de persona, els que no tenen segon cognom s'escriuen al capdavant del seu grup.

Puig, Teresa
Puig i Godes, Felip

Els espais en blanc (o caràcters equivalents) s'anteposen, en l'ordre, als caràcters alfabètics.

Carod-Rovira, Josep-Lluís
Caroder i Tort, Lluís

Els signes gràfics no alfabètics (guionets, apòstrofs, etc.) es consideren separadors o límits de paraula, és a dir, funcionen com si fossin espais en blanc.

Martínez-Sampere Rodrigo, Rocío
Martínez Tort, Laura

Sánchez-Camacho i Pérez, Alícia
Sánchez i Moles, Alba

Vila d'Abadal i Serra, Josep M.
Vila d'Aro, Josefina
Vila d'Homs, Joan
Vila Daro, Jaume
Vila i Vicente, Santi

La conjunció i (o y) que pot separar els dos cognoms no es té en compte a l'hora de fer l'ordenació.

Bosch Cuenca, Pere
Bosch Jou, Maria
Bosch i Mestres, Jaume

– Les xifres s'ordenen al principi.

– Les lletres d'altres alfabetes s'ordenen al final.

– Els articles definits no ordenen; ordena la primera paraula amb contingut, tot i que l'article es deixa al capdavant.

Pautes per a l'aplicació de les ISBD a la descripció de parts components. Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i de Biblioteques. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1990. IX, 24 p. ISBN 84-393-1255-5

L'article no compta a l'hora d'alfabetitzar →

Les **referències** bibliogràfiques [en línia]. Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics.
<<http://www.iecat.net/institucio/presidencia/ocal/criteris/indexcriteris.htm>>
[consulta: 3 gener 2012]

¹¹ La major part dels exemples d'ordenació de noms propis són extrets del document *Criteris per a l'escriptura i l'alfabetització dels noms de persona* (Parlament de Catalunya. Serveis d'Assessorament Lingüístic, 2011).

Regles angloamericanes de catalogació: traducció de: *Anglo-American Cataloging Rules. Second edition, 2002 revision, 2005 update*. Versió catalana d'Assumpció Estivill i Rius. 2a edició, revisió de 2002, actualització de 2005. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2008 1 v. (en paginació múltiple). ISBN 978-84-7845-031-2

La Vanguardia. Barcelona: La Vanguardia Ed., 1881-

– Els cognoms precedits d'article s'ordenen per l'article. Els que van precedits d'una preposició, o de la combinació d'una preposició i un article, posposen aquests elements al nom i no compten, doncs, per a l'alfabetització (llevat que formin part de cognoms d'algunes llengües que els mantenen al davant).¹²

– Si hi ha més d'una obra d'un mateix autor s'ordenen alfabèticament pel títol¹³. A partir de la segona obra substituïm les dades de l'autor o autors per un guió llarg seguit d'un espai. Si una pàgina hagués de començar per un guió llarg, restituïm entre claudàtors tota la informació sobre l'autor per a evitar confusions.

2.4.2. El sistema d'ordenació «nom i data»

Un altre mètode per a redactar referències bibliogràfiques consisteix a escriure l'any de publicació entre parèntesis immediatament després del nom del responsable principal de la publicació. Aquest tipus de referències també s'ordenen alfabèticament:

MOLAS, Isidre (ed.) (1982). *Comentaris jurídics a l'Estatut d'autonomia de Catalunya*. Barcelona: Ed. 62. 267 p. (Llibres a l'Abast; 170). ISBN 84-297-1806-0

PARLAMENT DE CATALUNYA (2011). *Reglament del Parlament de Catalunya: text consolidat*. 2a ed. Barcelona: Parlament de Catalunya. 206 p. ISBN 978-84-393-7398-8

PITARCH, Ismael E. [et al.] (1980). *Partits i parlamentaris a la Catalunya d'avui: període de la Generalitat provisional (1977-1979)*. Pròleg d'Isidre Molas. Barcelona: Edicions 62. 190 p. (Llibres a l'Abast; 157). ISBN 84-297-1613-0

SÁNCHEZ, Francisco; NOLTE, Detlef; LLANOS, Mariana (2005). *Bicameralismo, senado y senadores en el cono sur latinoamericano*. Barcelona: Parlament de Catalunya: Institut de Ciències Polítiques i Socials. 191 p. (Testimonis Parlamentaris; 19). ISBN 84-393-6778-3

SCIORTINO, Antonella (2009). *Parlamento e sistema delle autonomie territoriali*. Torino: G. Giappichelli. 162 p.

Els esquemes de l'apartat B d'aquests criteris continuen essent vàlids per a aquest sistema d'ordenació, tenint en compte que l'únic que canvia és l'emplaçament de l'any de publicació.

2.5. Fonts electròniques

– En primer lloc consignem l'adreça i seguidament, la data de consulta.

¹² Per a la tria d'aquestes partícules com a punt d'accés, seguim les *Regles angloamericanes de catalogació, 2008, capítol 22.5.D*.

¹³ O cronològicament, segons les característiques de la bibliografia.

- L'adreça es consigna entre angles (<>), per marcar-ne els límits, i sense cap text introductori. Cal procurar fer aquestes intervencions en el text de les adreces amb la màxima cura per no alterar-ne la forma.
- D'acord amb el criteri de presentar cada referència en un únic bloc de text, l'adreça electrònica no s'ha de donar en línia a part. Només forçarem una línia a part per raons tipogràfiques (si queda un espai entre paraules massa obert).
- La data de la consulta es consigna entre claudàtors amb el format següent: [consulta: dia mes any].
- Si un document monogràfic també disposa de versió electrònica, s'afegeix la referència amb el format següent:

També disponible en línia:
<adreça> [consulta: dia mes any].

- Per tal de garantir que els enllaços siguin actius respectarem la partició que faci el programa de tractament de textos.¹⁴

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:022:0061:0061:ES:PDF>>

B) ESQUEMES PER TIPUS DE DOCUMENT

Els esquemes generals mostren l'ordre dels elements, la puntuació i les característiques tipogràfiques de la referència.

En els esquemes següents s'indiquen de manera expressa els elements opcionals, és a dir, els que es poden incloure o no en la referència, segons el nivell de precisió que es vulgui aconseguir en la bibliografia o segons les característiques del document a identificar. Tots els altres elements dels esquemes són obligatoris i conformen la referència bàsica recomanada, tot i que cal anotar aquests elements sempre que el document ho permeti; quan no són evidents, no s'anoten a la referència ni se n'indica l'absència.

¹⁴ Si l'adreça és molt llarga (n'hi ha que poden ocupar moltes línies de text), es pot fer servir una eina per a escurçar adreces. L'eina que ofereix el web <http://tinyurl.com/> permet convertir qualsevol adreça URL actual en una de més curta encapçalada pel nom del web (<http://tinyurl.com/>) i una combinació alfanumèrica que respon, per sempre més, a l'adreça que hem introduït a la finestra de conversió (qualsevol petició posterior d'escurçament d'una adreça determinada donarà com a resultat la mateixa adreça escurçada).

Adreça obtinguda amb l'eina http://tinyurl.com → *Justiterm* [en línia]. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Cercador. <<http://tinyurl.com/y6pp967>> [consulta: 3 gener 2012]

L'adreça completa original és aquesta → <http://www20.gencat.cat/portal/site/Justicia/menuitem.1b43b50051256253a34229a7d8c0e1a0/?vgnextoid=16e6497875203110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=16e6497875203110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

3.1. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES PER A DOCUMENTS IMPRESOS I MATERIAL NO-LLIBRE

3.1.1. Esquema de monografia

COGNOMS, Nom o NOM DE L'ORGANISME RESPONSABLE. Títol: subtítol. Altres responsables (opcional). Núm. d'edició. Lloc d'edició: Editorial, any. Descripció física (opcional). (Nom de la Col·lecció; número). ISBN. [Informació addicional] (opcional)

Exemples:

- 1 autor SCIORTINO, Antonella. *Parlamento e sistema delle autonomie territoriali*. Torino: G. Giappichelli, 2009. 162 p.
- Fins a 3 autors SÁNCHEZ, Francisco; NOLTE, Detlef; LLANOS, Mariana. *Bicameralismo, senado y senadores en el cono sur latinoamericano*. Barcelona: Parlament de Catalunya: Institut de Ciències Polítiques i Socials, 2005. 191 p. (Testimonis Parlamentaris; 19). ISBN 84-393-6778-3
- + de 3 autors PITARCH, Ismael E. [et al.]. *Partits i parlamentaris a la Catalunya d'avui: període de la Generalitat provisional (1977-1979)*. Pròleg d'Isidre Molas. Barcelona: Edicions 62, 1980. 190 p. (Llibres a l'Abast; 157). ISBN 84-297-1613-0
- Administració pública PARLAMENT DE CATALUNYA. *Reglament del Parlament de Catalunya: text consolidat*. 2a ed. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2011. 206 p. ISBN 978-84-393-7398-8
- Àmbit d'aplicació CATALUNYA. *Llei de la presidència de la Generalitat i del Govern*. 2a ed. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2011. 84 p. (Textos Legislatius, 82)
- Editor MOLAS, Isidre (ed.). *Comentaris jurídics a l'Estatut d'autonomia de Catalunya*. Barcelona: Ed. 62, 1982. 267 p. (Llibres a l'Abast; 170). ISBN 84-297-1806-0
- Títol amb article *L'aplicació parlamentària del principi de subsidiarietat*. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2010. 79 p. (Testimonis Parlamentaris; 31). ISBN 978-84-393-8620-9
- Títol sense article *Temas básicos de derecho constitucional*. 2a ed. Madrid: Civitas, 2011. 3 v. (Tratados y Manuales). ISBN 978-84-470-3546-5

- Informació addicional OLEART I PIQUET, Oriol. *La Cort General de Catalunya: procediment i atribucions*. 1983. 2 v. [Tesi no editada, Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Dret]
- També disponible en línia: PITARCH, Ismael E. *El President Macià i el Parlament de Catalunya*. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2009. 125 p. També disponible en línia: <<http://www.parlament.cat/activitat/catalog/FrancescMacia.pdf>> [consulta: 16 novembre 2011]
- Norma *Norme internationale ISO 690: information et documentation. Principes directeurs pour la rédaction des références bibliographiques et des citations des ressources d'information*. 3ème éd. Geneva: ISO, 2010. V, 42 p. [Número de referència ISO 690:2010(F)]

3.1.2. Esquema d'una part de monografia

COGNOMS, Nom. «Títol de la part de la monografia». En: COGNOM, Nom. Títol de la monografia. Núm. d'edició. Lloc d'edició: Editorial, any. Vol., p. (Nom de la Col·lecció; número). ISBN

Exemples:

VINTRÓ, Joan. «L'organització territorial de Catalunya». En: *Dret públic de Catalunya*. Barcelona: Atelier, 2008. P. 433-459. (Manuals Universitaris). ISBN 978-84-96758-53-7

BAYONA ROCAMORA, Antoni. «Competències de desenvolupament legislatiu». En: *Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 1988. Vol. II, p. 251-275. ISBN 84-393-1070-6

TUDELA ARANDA, José. «Parlamento y nuevas tecnologías». En: *El parlamento del siglo XXI: VIII Jornadas de la Asociación Española de Letrados de Parlamentos*. Barcelona: Tecnos, 2002. P. 105-155. ISBN 84-309-3916-4

3.1.3. Esquema d'una publicació en sèrie

Títol: subtítol. Responsabilitat de la publicació (opcional). Lloc de publicació: Editorial, any. Època, volum, número (mes any). ISSN. [Informació addicional] (opcional)

Exemples:

Tota la publicació *Activitat Parlamentària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Governació i Relacions Institucionals, 2001-. Núm. 1 (gener 2001)-. ISSN 1577-7162. També disponible en línia:

<http://www10.gencat.cat/pls/drep_gpri/p30.en_linia?codi_pub=39&p_enlina=0> [consulta: 17 novembre 2011]

Un número *Revista Catalana de Dret Públic*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2011. II època, núm. 42 (juny 2011). ISSN 1885-5709. [Número monogràfic: *Els reptes de la Directiva de serveis*]

3.1.4. Esquema d'una part de publicació en sèrie

COGNOMS, Nom. «Títol de l'article». Títol de la Publicació en Sèrie. Lloc d'edició: Editorial, any. Època, volum, número (mes any), pàgines. ISSN

Exemples:

FERRET I JACAS, Joaquim. «Nació, símbols i drets històrics». *Revista d'estudis autonòmics i federals*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut d'Estudis Autonòmics. Núm. 12 (març 2011), p. 44-60. ISSN 1886-2632

CATALUNYA. «Llei 34/2010, de l'1 d'octubre, de regulació de les festes tradicionals amb bous». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Núm. 5731 (8 octubre 2010), p. 73844-73856

ESPANYA. «Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social». *Boletín Oficial del Estado*. Núm. 76, suplement en llengua catalana (30 març 2011), 10 p. ISSN 0212-033X

CATALUNYA. «Ley 20/2010, de 7 de julio, del cine». *Boletín Oficial del Estado*. Núm. 191 (7 agosto 2010), p. 69172- 69196

UNIÓ EUROPEA. «Directiva 2000/31/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 8 de junio de 2000, relativa a determinados aspectos jurídicos de los servicios de la sociedad de la información, en particular el comercio electrónico en el mercado interior (Directiva sobre el comercio electrónico)». *Diario Oficial de las Comunidades Europeas*. L 178/1 (17 julio 2000), p. 1-16

UNIÓ EUROPEA. «Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council, of 23 October 2000, establishing a framework for Community action in the field of water policy». *Official Journal of the European Communities*. L327 (22 December 2000), p. 1-72

UNIÓ EUROPEA. «Versió consolidada del Tractat de la Unió Europea». En: *Tractats de la Unió Europea* [en línia]. Barcelona: Parlament de Catalunya. Serveis d'Assessorament Lingüístic, 2011. P. 15-42

UNIÓ EUROPEA. «Carta des drets fundamentaus dera Union Europèa (2010/C 83/02)». En: *Tractats dera Union Europèa*. Barcelona: Parlament de Catalunya. Serveis d'Assessorament Lingüístic, 2011. P. 335-349. [Versió en occità]

3.1.5. Esquema de material no-llibre

COGNOMS, Nom o NOM DE L'ENTITAT RESPONSABLE. Títol [designació general de tipus de material]: subtítol. Altres responsables (opcional). Núm. de l'edició. Lloc de publicació: Editorial, any. Designació específica del material (opcional). (Nom de la Col·lecció; número). [Informació addicional] (opcional)

Exemples:

La veu de Macià [enregistrament de vídeo]: *banda sonora d'una època*. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2009. 1 CD-ROM (25 min). [Material d'acompanyament del llibre *El President Macià i el Parlament de Catalunya*]

Ciudadà [document gràfic]: *què has de fer davant la guerra aèria: adquireix el llibre d'instruccions editat pel Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya, [1937?]. 1 cartell: col.; 37 x 32 cm

3.2. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES PER A RECURSOS ELECTRÒNICS

Entenem per *recursos electrònics* els textos electrònics, els llocs i pàgines web, els blocs, les bases de dades, els discos compactes i els programes informàtics.

Els esquemes dels recursos electrònics segueixen la mateixa estructura que per als materials impresos, afegint els següents elements:

- Designació general de tipus de recurs
- Adreça electrònica i data de consulta

3.2.1. Esquema de recurs electrònic monogràfic

COGNOMS, Nom o NOM DE L'ENTITAT RESPONSABLE. Títol [designació general de tipus de recurs]: subtítol. Altres responsables (opcional). Edició. Lloc d'edició: Editor/Productor, data. Designació específica del recurs (opcional). (Col·lecció; núm.). Número normalitzat. <Adreça electrònica> [consulta: dia mes any]. [Informació addicional] (opcional)

Exemples:

Llibre SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume. *L'Estatut de la transició* [en línia]. Biografies de Mercè Morales i Montoya. Ed. no venal. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2010. 1 fitxer pdf (228 p.).
<<http://www.parlament.cat/activitat/cataleg/EstatutTransicio.pdf>>
[consulta: 28 novembre 2011]

Conferència SANJAUME, Margarida. *Quan les paraules són llei* [en línia]. Barcelona: Parlament de Catalunya. Serveis d'Assessorament Lingüístic, 2005. 1 fitxer pdf (18 p.).

<<http://www.parlament.cat/departaments/docs/03061114261889.pdf>>
[consulta: 29 febrer 2012]. [Conferència en el marc del III Seminari de Correcció de Textos. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004]

ESPALLARGAS MAJÓ, Agustí. «Aspectes del tractament de la terminologia en els textos aprovats pel Parlament de Catalunya: les definicions en les lleis». En: *Indexació, terminologia i llenguatge jurídic*. Lluç Potrony i Joan Maria Romaní (cur.) Barcelona: Scaterm: Societat Catalana d'Estudis Jurídics, 2011. P. 105-120. (Memòries de la Societat Catalana de Terminologia; 3). ISBN 9788499650890
També disponible en línia:
<<http://www.parlament.cat/departaments/docs/29061113401380.pdf>>
[consulta: 29 febrer 2012]

Disc *Le Petit Robert de la langue française 2011* [disc òptic]. Nouvelle édition. Paris: Le Robert, 2011. 1 CD-ROM

Base de dades *Enciclopèdia.cat* [en línia]. Grup Enciclopèdia Catalana. <<http://www.enciclopedia.cat/>> [consulta: 24 novembre 2011]

Llocs i pàgines web *Parlament de Catalunya* [en línia]. Portal. <<http://www.parlament.cat>> [consulta: 13 desembre 2011]

Bloc *El blog de Red_Parlamenta* [en línia]: *soporte técnico_ayuda_sugerencias_y más*. <<http://redparlamenta.blogspot.com/>> [consulta: 3 gener 2012]

Llista de distribució *Infozèfir* [en línia]: *Butlletí per a professionals de la llengua catalana*. Llista de distribució. <<http://listserv.rediris.es/cgi-bin/wa?A0=INFOZEFIR>> [consulta: 20 gener 2012]

Cercador *Justiterm* [en línia]. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Cercador. <<http://tinyurl.com/y6pp967>> [consulta: 3 gener 2012]

3.2.2. Esquema de part de recursos electrònics monogràfics

COGNOMS, Nom. «Títol de la part de la monografia». En: COGNOM, Nom. Títol de la monografia [designació general de tipus de recurs]. Núm. d'edició. Lloc d'edició: Editorial, any. Vol., p. (Nom de la Col·lecció; número). ISBN. <Adreça electrònica> [data de consulta]

Exemple:

GUIBERNAU, Montserrat. «Nacionalisme sense estat». En: *Nacions a la recerca de reconeixement* [en línia]: *Catalunya i el Quebec davant el seu futur*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 2010. P. 101-125. (Col·lecció Institut d'Estudis Autònoms; 73). ISBN 978-84-393-8640-7 <http://www.gencat.cat/drep/iea/pdfs/IEA_73.pdf> [consulta: 12 gener 2012]

3.2.3. Esquema de recursos electrònics en sèrie

Títol [designació general de tipus de recurs]: subtítol. Responsabilitat de la publicació (opcional). Lloc de publicació: Editorial, any. Època, volum, número (mes any). ISSN. [Informació addicional] (opcional). <Adreça electrònica> [consulta: dia mes any]

Exemple:

Revista d'Estudis Autònoms i Federals [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 2005-. Núm. 1 (2005)-. ISSN 1886-2632.
<<http://www10.gencat.cat/drep/AppJava/cat/ambits/recerca/Publi/revista.jsp>> [consulta: 12 gener 2012]

3.2.4. Esquema de part de recursos electrònics en sèrie

COGNOMS, Nom. «Títol de l'article». Títol de la Publicació en Sèrie [designació general de tipus de recurs]. Lloc d'edició: Editorial, any. Època, volum, número (mes any), pàgines. ISSN. <Adreça electrònica> [consulta: dia mes any]

Exemples:

FERRET JACAS, Joaquim. «Nació, símbols i drets històrics». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals* [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms. Núm. 12 (març 2011), p. 44-60. ISSN 1886-2632.
<http://www10.gencat.cat/drep/binaris/ reaf12_Ferret_tcm112-146926.pdf> [consulta: 12 gener 2012]

PARRAMON I BLASCO, Jordi. «'Monomarental' está bien... como chiste». *Punto y Coma: Boletín de los Traductores Españoles de las Instituciones de la Unión Europea* [en línia]. Nº 116 (enero-febrero 2010).
<http://ec.europa.eu/translation/bulletins/puntoycoma/116/index_es.htm> [consulta: 29 febrer 2012]

4. CITACIONS BIBLIOGRÀFIQUES

Una *citació bibliogràfica* és una forma de referència breu que se situa entre parèntesis a l'interior del text o que s'afegeix en forma de nota al peu de la pàgina, al final d'un capítol o al final del text complet.

La citació té dos objectius: identificar la font d'on s'ha extret un text, d'on s'ha parafrasejat una idea o d'on s'han obtingut unes dades, i indicar la localització precisa d'aquest text, idea o dada en la font.¹⁵

Normalment, les citacions van lligades a una llista de referències bibliogràfiques, per la qual cosa els elements que formen part de la citació es poden reduir a una mínima expressió sempre que la correspondència exacta entre la citació i la seva referència estigui garantida.

En aquest context, quan s'hagi de fer una citació, s'ha d'utilitzar el sistema autor i data o títol i data:

- Autor i data* → (Palomares, 2005)
- Autor, data i pàgines* → (Pitarch, 2009, p. 31-45)
- Autors i dates diferents* → (Nolte, 2005; Bayo, 2009)
- Títol i data* → (Norme internationale ISO 690, 2010)
- Més d'un autor i data* → (Estivill; Urbano, 1994)

Les citacions que s'anoten a peu de pàgina s'escriuen sense punt final.

5. BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

Bibliografia [en línia]: *criteris de presentació en els treballs terminològics*. Vic: Eumo; Barcelona: Termcat, 2009. 151 p. (En Primer Terme; 6. Criteris i Mètodes). ISBN 978-84-9766-304-5. <<http://www.termcat.cat/docs/docs/Bibliografia.pdf>> [consulta: 3 gener 2012]

Citació bibliogràfica [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Vicepresidència, 2009. 18 p. (Biblioteca Tècnica de Política Lingüística. Criteris Lingüístics; 1). ISBN 978-84-393-8247-8. <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxius/1_CitacioBibliografica.pdf> [consulta: 3 gener 2012]

Com citar documents. Universitat de Barcelona, Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI). <<http://www.bib.ub.edu/ajuda/com-citar/>> [consulta: 3 gener 2012]

Criteris per a l'escriptura i l'alfabetització dels noms de persona [en línia]. Barcelona: Parlament de Catalunya. Serveis d'Assessorament Lingüístic, 2011. 1 fitxer pdf (9 p.). <<http://www.parlament.cat/departaments/docs/22121118303531.pdf>> [consulta: 13 febrer 2012]

Criteris per a la grafia del nom de determinats recursos electrònics d'Internet. Barcelona: Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans; Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona; Secretaria de Política Lingüística; Direcció

¹⁵ «Citacions i referències de fonts bibliogràfiques i no bibliogràfiques: una proposta per a la revista *Ítem*» (Estivill; Urbano, 1994)

General d'Atenció a la Comunitat Educativa del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya: Termcat, 2010. 1 fitxer pdf (3 p.).

ESTIVILL, Assumpció; URBANO, Cristóbal. «Citacions i referències de fonts bibliogràfiques i no bibliogràfiques: una proposta per a la revista *Ítem*». *Ítem: Revista de Biblioteconomia i Documentació*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Núm. 15 (1994), p. 4-59. També disponible en línia: <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/viewFile/22448/22282>>

— *Com citar recursos electrònics* [en línia]. Versió 1.0. Barcelona, 1997. <<http://www.ub.edu/biblio/citae.htm>> [consulta: 3 gener 2012]

ISBD (M): descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a publicacions monogràfiques. International Federation of Library Associations and Institutions. 2a ed. rev. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1993. VII, 62 p. ISBN 84-393-2610-6

ISBD (NBM): descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a materials no llibre. International Federation of Library Associations and Institutions. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1999. VII, 80 p. ISBN 84-7845-135-8

ISBD (S): Descripció Bibliogràfica Normalitzada per a Publicacions en Sèrie. Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i de Biblioteques. Barcelona: Institut Català de Bibliografia, 1982. VII, 61 p. ISBN 84-500-8311-7

MESTRES, Josep M. [et al.]. *Manual d'estil: la redacció i l'edició de textos*. 3a ed. actualitzada i ampliada. Vic: Eumo; Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2007. 1087 p. ISBN 978-84-9766-146-1 (Eumo)

Norme internationale ISO 690: information et documentation. Principes directeurs pour la rédaction des références bibliographiques et des citations des ressources d'information. 3ème éd. Geneva: ISO, 2010. V, 42 p. [Número de referència ISO 690:2010(F)]

Pautes per a l'aplicació de les ISBD a la descripció de parts components. Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i de Biblioteques. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1990. IX, 24 p. ISBN 84-393-1255-5

PUJOL, Josep M.; SOLÀ, Joan. *Ortotipografia: manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Barcelona: Columna, 1995. 426 p. ISBN 84-7809-632-9

Les referències bibliogràfiques [en línia]. Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics. <<http://www.iecat.net/institucio/presidencia/ocal/criteris/indexcriteris.htm>> [consulta: 3 gener 2012]

Regles angloamericanes de catalogació: traducció de: Anglo-American Cataloging Rules. Second edition, 2002 revision, 2005 update. Versió catalana d'Assumpció Estivill i Rius. 2a edició, revisió de 2002, actualització de 2005. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2008 1 v. (en paginació múltiple). ISBN 978-84-7845-031-2